

Att kommunicera hälsobudskap om rökning i coronatider

En tidig studie från Kina om riskfaktorer för allvarligt förlopp vid coronainfektion visade en kraftigt ökad risk bland rökare och före detta rökare. Studien fick stor uppmärksamhet i media. Sluta-Röka-Linjen, som drivs inom Region Stockholm med ett nationellt uppdrag, har sedan dess fått många samtal från oroliga rökare som vill sluta röka. Sambandet mellan rökning och coronainfektion är emellertid inte entydigt, och nya studier på området publiceras kontinuerligt. Här beskriver vi svårigheterna att kommunicera hälsobudskap under en pågående pandemi.

Bakgrund

Eftersom SARS-CoV-2 (viruset) bara har varit känt under några månaders tid in på 2020 är kunskapen om det och om covid-19 (sjukdomen) i nuläget bristfällig. Det gäller även eventuella samband med rökning. Sedan tidigare vet man emellertid att rökare drabbas hårdare av andra luftvägsinfektioner, såsom influensa [1]. Det är troligt att samma mekanismer, till exempel påverkan på luftvägarna och sämre immunförsvår, även kan påverka förloppet vid covid-19. Personer som har rökt länge har dessutom ofta hunnit utveckla sjukdomar som försämrar kroppens motståndskraft och möjlighet till återhämtning.

Tidiga studier om rökning

För att kunna skydda personer med ökad risk och bättre prognostisera utfall har flera studier undersökt faktorer kopplade till insjuknande och/eller svårighetsgrad av covid-19. I en av de första studierna följdes förloppet hos 78 patienter i Kina som lagts in på sjukhus för lunginflammation till följd av coronainfektion [2]. Efter två veckor var risken för försämring 14 gånger högre bland rökare (inklusive personer som tidigare rökt) jämfört med icke-rökare. Resultaten fick stor uppmärksamhet i media och ledde till oro bland rökare. Sedan dess har flera studier visat en ökad risk för svårt förlopp vid covid-19 bland rökare, men sammantaget med betydligt lägre riskökningar (kring två gånger högre, med andra ord fördubblad risk). [3]

Samtidigt pekar studier bland annat i Kina, USA och Frankrike på att förekomsten av rökning bland personer som insjuknat i coronainfektion är lägre än i befolkningen i stort [4]. En publicerad systematisk sammanställning av 13 studier från Kina visade att andelen rökare bland patienter som sjukhusvårdats för covid-19 bara var en fjärdedel av andelen rökare i befolkningen [5].

Detta har i sin tur gett upphov till teorier om att rökning (nikotin) skulle kunna ha en skyddande effekt. Det finns alltså studier som visar att rökning ökar risken för allvarlig covid-19, men också studier som tyder på att rökare kan ha en minskad risk för att insjukna. För båda utfallen finns dessutom tänkbara biologiska förklaringsmodeller.

Hälsobudskap under pandemin

Internet är en av de mest använda informationskällorna, även när det gäller hälsorelaterade frågor. När ett nytt virus börjar spridas kan information som läggs ut på internet och i sociala medier lätt leda till att felaktiga eller ogrundade hälsobudskap sprids. När det gäller coronapandemin visade en tidig studie av inlägg om covid-19 på microbloggen Twitter att sådan information spridits i en alarmerande takt. Av de tweets som analyserades bedömdes 42 procent bestå av felaktig eller okontrollerbar information [6].

Forskning visar att korrekt vetenskaplig information, som kan vara svår att förstå, ofta blir utträngd av sensationella nyheter i mediasammanhang, särskilt i sociala medier. Inte minst har det gällt nya infektionssjukdomar och vaccinationer. Rädsla, osäkerhet och kunskapsbrist kan spä på problemen. [7,8]

Världshälsorganisationen, WHO, har under våren 2020 varnat för en "infodemic", en växande våg av information kring coronaviruset som i vissa fall är korrekt och i vissa fall inte. Detta gör det svårt för människor att hitta tillförlitlig vägledning. [9]

Genvägar i forskningen

För hälsobudskap som sprids i coronatider finns även andra dilemman att beakta. Det globala

utbrottet av covid-19 har lett till att en stor mängd vetenskapliga studier på området har publicerats under kort tid. Men när det är brådskande att få fram kunskap finns det risk att undantag görs från de höga kvalitetskrav som vanligtvis finns, för exempelvis studiedesign och granskningsprocess. Det finns en befogad oro att man under dessa omständigheter tänjer på gränserna för vad som är god forskningspraxis. Det har i några fall skett på bekostnad av resultatens tillförlitlighet och därmed befolkningens och patienters säkerhet. [10]

När det gäller sambanden mellan rökning och covid-19, så finns det många möjliga felkällor i studierna. Bland annat är det oklart hur systematiskt man har frågat om rökning, hur före detta rökare klassificerats och i vilken utsträckning hänsyn har tagits till andra faktorer som kan påverka sambandet. Det finns således en fara att man drar förhastade slutsatser utifrån publicerade resultat.

Slutord

I strävan efter att kommunicera viktiga hälsobudskap under tider då det finns en brist på kunskap om en aktuell sjukdom, kan dilemman av olika slag uppstå. Dels kan ogrundad och felaktig information snabbt spridas på internet, särskilt i sociala medier. Dels kan forskningen frestas att tänja på gränserna för att snabbare öka kunskapen, vilket kan leda till felaktiga resultat. En lärdom som kan dras är att det är viktigt att inte bidra till hälsobudskap som riskerar att leda till skada eller ohälsa hos människor och att därför endast hålla sig till det man med säkerhet vet, samt att erkänna de kunskapsbrister som finns.

Även om kriser innebär stora utmaningar är forskningens uppdrag detsamma, att minska osäkerheten och göra det möjligt för beslutsfattare och andra att bättre ta itu med aktuell problematik. Det är också viktigt att nyhetskanaler och andra medier är försiktiga i sin förmedling av forskningsresultat och expertutlåtanden för att inte bidra till spridning av förhastade slutsatser [10].

Då det gäller rökning finns utifrån rådande kunskapsläge anledning till försiktighet vad gäller uttalanden om samband mellan rökning/nikotin och covid-19. Baserat på den samlade kunskapen om rökningens negativa hälsoeffekter

och fördelarna med att sluta bör rökstopp även fortsättningsvis uppmuntras. Detta bekräftas i ett uttalande från WHO den 11 maj 2020, där det även tydliggörs att det i nuläget saknas belägg för att tobak/nikotin skulle vara effektivt för att förebygga eller behandla covid-19. Man väddar kanske på så sätt till forskare och media att inte bidra till ryktesspridningen om sådana effekter. [11]

Referenser

1. Han L, Ran J, Mak YW, et al. Smoking and Influenza-associated Morbidity and Mortality. A Systematic Re-view and Meta-analysis. *Epidemiology*. 2019;30(3):405–417.
2. Liu W, Tao ZW, Wang L, et al. Analysis of factors associated with disease outcomes in hospitalized patients with 2019 novel coronavirus disease. *Chin Med J (Engl.)*. 2020;133(9):1032–1038.
3. Patanavanich R, Glantz SA. Smoking is Associated with COVID-19 Progression: A Meta-Analysis. [published online ahead of print, 2020 May 13]. *Nicotine Tob Res*. 2020;ntaa082.
4. Polosa R, Caci G. COVID-19: counter-intuitive data on smoking prevalence and therapeutic implications for nicotine. [published online ahead of print, 2020 May 19]. *Intern Emerg Med*. 2020;1-4.
5. Farsalinos K, Barbouni A, Niaura R. Systematic review of the prevalence of current smoking among hospitalized COVID-19 patients in China: could nicotine be a therapeutic option? [published online ahead of print, 2020 May 9]. *Intern Emerg Med*. 2020;1-8.
6. Kouzy R, Abi Jaoude J, Kraitem A, et al. Coronavirus Goes Viral: Quantifying the COVID-19 Misinformation Epidemic on Twitter. *Cureus*. 2020;12(3): e7255.
7. Wang Y, McKee M, Torbica A, Stuckler D. Systematic Literature Review on the Spread of Health-related Misinformation on Social Media. *Soc Sci Med*. 2019;240:112552.
8. Sell TK, Hosangadi D, Trotochaoud M. Misinformation and the US Ebola communication crisis: analyzing the veracity and content of social media messages related to fear-inducing infectious disease outbreak. *BMC Public Health*. 2020;20(1):550.
9. World Health Organization. Novel Coronavirus (2019-nCoV). Situation Report-13. 2 Feb 2020.
10. London AJ, Kimmelman J. Against pandemic research exceptionalism. *Science*. 2020;368(6490):476–477.
11. World Health Organization. WHO statement: Tobacco use and COVID-19. 11 May 2020.